

POSTANOWIENIE

7 lutego 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 7 lutego 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Z. M. i A. M.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Bank spółki akcyjnej w W.
o ustalenie, ewentualnie o zapłatę,
na skutek skargi kasacyjnej Bank spółki akcyjnej w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku
z 7 lipca 2022 r., I ACa 922/21,

odmówiono przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 7 lipca 2022 r. Sąd Apelacyjny w Białymstoku w punkcie pierwszym (I) oddalił apelację pozwanego Banku od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach z dnia 24 czerwca 2021 r., ustalającego, że bliżej oznaczona umowa o kredyt hipoteczny zawarta przez powodów z Bankiem jest nieważna oraz rozstrzygającego o kosztach postępowania, a w punkcie drugim (II) orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c. Jego zdaniem w sprawie wystąpiły istotne zagadnienia prawne i wątpliwości wyrażające się w następujących pytaniach:

1) czy jest zgodne z art. 321 § 1 w związku z art. 193 § 2 k.p.c. uwzględnienie powództwa w sytuacji, gdy powód dokonał modyfikacji powództwa ustnie, czyli nie dokonał tego w formie pisma procesowego? (wątpliwość prawna dotycząca art. 321 § 1 w związku z art. 193 § 2¹ k.p.c.);

2) czy żądanie „ustalenia nieważności umowy” stanowi roszczenie dopuszczalne na gruncie przepisów k.p.c., czy może być uwzględnione przez sąd rozpatrujący sprawę, a jeżeli takie sformułowanie roszczenia jest wadliwe, to jaki powinien być skutek zgłoszenia takiego powództwa przez stronę powodową? (wątpliwość prawna dotycząca art. 189 w związku z art. 130 § 1 i 2 k.p.c.);

3) jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy? (wątpliwość prawna dotycząca art. 189 k.p.c.);

4) czy dopuszczalne jest wyeliminowanie charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ k.c. (abuzyność), postanowień umowy kredytu dotyczących indeksacji (waloryzacji) do kursu waluty obcej, odsyłających do Tabeli Kursów kredytodawcy, poprzez zastąpienie lub uzupełnienie ich, wskutek zawarcia aneksu do umowy, postanowieniami pozbawionymi abuzywnego charakteru, tj. postanowieniami umożliwiającymi spłatę zobowiązania bezpośrednio w walucie CHF? (wątpliwość prawna dotycząca art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 Dyrektywy 93/13);

5) czy sposób, w jaki postanowienie umowne było stosowane (wykonywane), już po zawarciu stosunku prawnego, może mieć znaczenie dowodowe, tzn. służyć wykazaniu tezy o braku niedozwolonego charakteru (abuzywności) tego postanowienia umownego, według stanu na dzień zawarcia umowy? (wątpliwość prawna dotycząca art. 385¹ § 1 w związku z art. 385² k.c.);

6) czy w toku (1) kontroli incydentalnej abuzywności postanowień umowy, pod kątem ich jednoznaczności, zgodności z dobrymi obyczajami oraz

występowania rażącego naruszenia interesu konsumenta, jak również przy (2) ocenie ewentualnych skutków abuzywności, w kontekście zasad proporcjonalności, równości i pewności prawa, wynikających z Konstytucji oraz celami dyrektywy 93/13 i polskich przepisów ją implementujących, sąd ma obowiązek brania pod uwagę indywidualnych okoliczności dotyczących danego stosunku prawnego, w szczególności: wiedzy i doświadczenia kredytobiorcy na dzień zawarcia umowy oraz świadomości w zakresie możliwych ryzyk związanych z zawieraną umową, w tym również informacji przekazanych na ten temat przez przedsiębiorcę-kredytodawcę, czy też faktycznej alternatywy dla kredytobiorcy na dzień zawarcia umowy, gdyby chciał zawrzeć umowę bez kwestionowanych postanowień i całościowego wpływu, jaki ich wprowadzenie do umowy miało na interes konsumenta?; wiąże się z tym wątpliwość prawna dotycząca art. 385¹ § 1 k.p.c. i wyrażająca się w pytaniu, czy poinformowanie konsumenta o ryzykach wynikających z wprowadzenia do umowy kredytu klauzul przewidujących indeksację (waloryzację) kursem waluty obcej, polegające na przedstawieniu konsumentowi szczegółowej informacji o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu, powoduje że klauzule obciążające konsumenta ryzykiem kursowym mają charakter jednoznaczny i nie stanowią postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., jeżeli konsument potwierdził przekazanie tej szczegółowej i wyczerpującej informacji (wynikającej z procedur wewnętrznych Banku) poprzez złożenie pisemnego oświadczenia?;

7) czy określenie niedozwolone postanowienia umowne w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c. dotyczy określonych przez strony umowy norm postępowania, czy też, przeciwnie, wyodrębnionych redakcyjnie fragmentów tekstu umowy (wątpliwość prawna dotycząca art. 385¹ § 1 k.c.), oraz czy dopuszczalne jest wyeliminowanie z umowy całości kwestionowanych jednostek redakcyjnych w sytuacji, gdy stwierdzono abuzywność wyłącznie w odniesieniu do części zawartych tam norm?

8) czy norma zawarta w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulująca odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego, stanowi normę regulującą główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. oraz czy norma ta należy do essentialia negotii umowy

kredytu? (wątpliwości prawne dotyczące art. 385¹ § 1 k.c. oraz art. 353 § 1 k.c. w związku z art. 69 § 1 - 2 Prawa bankowego);

9) jak dotkliwa powinna być represyjna (odstraszająca) funkcja orzeczenia, w sytuacji stwierdzenia w konkretnym przypadku, że: a. kredytobiorca mógł spłacać raty kredytu bezpośrednio w walucie indeksacji, tj. bez zastosowania kursów pochodzących z Tabeli Kursowej Banku, lub b. analogiczny kredyt pozbawiony ryzyka walutowego (i kwestionowanych klauzul) byłby dla kredytobiorcy finansowo mniej niekorzystny lub porównywalny w porównaniu z kredytem złotowym?;

10) czy w przypadku braku podstaw do stwierdzenia upadku całej Umowy kredytu hipotecznego indeksowanego do kursu waluty obcej, przy jednoczesnym stwierdzeniu, przez tenże Sąd nieważności postanowień regulujących odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (kursu kupna i sprzedaży, tzw. klauzula spreadu), skutkuje koniecznością dokonania wykładni postanowień umowy z pominięciem klauzuli spreadu, natomiast z wykorzystaniem przepisu dyspozytywnego jakim jest przepis art. 358 § 2 k.c. dla rat kredytu spłaconych po dniu wejścia w życie ww. przepisu czyli od dnia 24 stycznia 2009 roku - wówczas z wykorzystaniem do przeliczeń kursu średniego waluty indeksacji publikowanego przez Narodowy Bank Polski, aktualnego na dzień zapadalności danej operacji finansowej?;

11) czy dokonując oceny w przedmiocie skutków abuzywności, sąd powinien wziąć pod uwagę brzmienie przepisów prawa materialnego na dzień zamknięcia rozprawy, czy też na dzień zawarcia Umowy, mając na względzie cel przepisów regulujących skutki abuzywności oraz przepisów dyspozytywnych umożliwiających dokonanie wykładni w tym zakresie (wątpliwość prawna dotycząca art. 316 § 1 k.p.c. w związku z art. 385¹ § 2 i z art. 3 k.c. oraz z art. 6 ust. 1 i art. 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13)?;

12) czy art. 358 § 2 k.c. stanowi przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu

walutowego (tzw. klauzula *spreadu*)? (wątpliwość prawna dotycząca art. 358 § 2 w związku z art. 385¹ § 2 k.c.)?;

13) czy rozstrzygnięcie zastosowane przez Sądy I i II instancji w przedmiocie skutków abuzywności (nieważność umowy) stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, równości, pewności prawa oraz utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym lub nieważnością (*favor contractus*) lub w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także w zakresie abuzywności - pozostaje w sprzeczności z interesem innych konsumentów oraz konkurentów pozwanego, które to zasady wynikają z Konstytucji oraz z Dyrektywy 93/13 i polskich przepisów implementujących tę dyrektywę? (wątpliwość prawna dotycząca art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 7 ust. 1 i art. 8b ust. 1 Dyrektywy 93/13 oraz art. 353¹ k.c. w związku z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji bądź art. 58 § 1 i 2 w związku z art. 353¹ k.c., z art. 69 § 1 i 2 ustawy Prawo bankowe, z art. 2, art. 31 ust. 3 i art. 32 ust. 1 Konstytucji)?;

14) czy art. 24 ust. 3 ustawy o NBP stanowi przepis dyspozytywny, który umożliwia dokonanie wykładni umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do waluty obcej, pozwalającej na jej wykonanie, po stwierdzeniu niezwiązania konsumenta normą, zawartą w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, regulującą odesłanie do konkretnego źródła pochodzenia kursu walutowego (tzw. klauzula *spreadu*) (wątpliwość prawna dotycząca art. 24 ust. 3 ustawy o NBP w związku z art. 385¹ § 2 k.c.)?

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga

kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o

występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

Zagadnienia i wątpliwości interpretacyjne sformułowane przez pozwanego nie czynią zadość wskazanym wymaganiom, zostały już bowiem wystarczająco wyjaśnione w orzecznictwie.

Wątpliwość dotycząca tego, czy rozstrzygnięcie Sądów w przedmiocie skutków abuzywności stoi w sprzeczności z zasadą proporcjonalności, równości, pewności prawa oraz utrzymania w mocy umowy w zakresie niedotkniętym abuzywnością, a także pozostaje w sprzeczności z interesem innych konsumentów oraz konkurentów pozwanego, jest w istocie niedopuszczalnym pytaniem o właściwy sposób rozstrzygnięcia konkretnej sprawy i nie nadaje się do abstrakcyjnego rozstrzygnięcia. Do przydatnego, abstrakcyjnego rozstrzygnięcia nie nadaje się również zagadnienie dotyczące tego, „jak dotkliwa powinna być represyjna (odstrasżająca) funkcja orzeczenia” w opisywanym przez skarżącego przypadku. Jest to w istocie pytanie o stosunek wymagania efektywności sankcji (w tym jej proporcjonalnego charakteru) i jej proporcjonalności, na które da się odpowiedzieć – i odpowiedzi takie są formułowane (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, niepubl., z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, niepubl., z 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, z dnia 28 października 2022 r., II CSKP 902/22 i II CSKP 910/22, niepubl., z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl., z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl., z 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22, niepubl., z 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22, niepubl., z 18 kwietnia 2023 r., II

CSKP 1511/22, niepubl. oraz z 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22) - tylko w kontekście bardziej szczegółowych zagadnień.

Należy też zwrócić uwagę, że *in casu* Sąd odwoławczy uznał za abuzywną nie tylko klauzulę odsyłającą do tabeli kursowej Banku, ale napiętnował także przerzucenie na powodów – bez udzielenia należytej informacji - nieograniczonego ryzyka walutowego (por. s. 20-21 uzasadnienia zaskarżonego wyroku). Jest to zgodne z aktualnym orzecnictwem, które piętnuje obciążenie kredytobiorców nieograniczonym ryzykiem walutowym (por. zwłaszcza wyroki Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 810/23 oraz z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance, pkt 99-103, teza).

Z kolei wątpliwości dotyczącej obowiązku uwzględnienia – w toku kontroli incydentalnej abuzywności postanowień umowy oraz oceny jej skutków - indywidualnych okoliczności dotyczących danego stosunku prawnego nie można uznać za poważną. Z dyrektywy 93/13, art. 385² k.c. oraz orzecnictwa wynika jasno, że to indywidualne okoliczności dotyczące konkretnego stosunku prawnego decydują np. o tym, czy postanowienie umowne zostało indywidualnie wynegocjowane, czy zostało sformułowane w sposób jednoznaczny, czy sprzecznie z dobrymi obyczajami, znacząco narusza interesy konsumenta (co wymaga uwzględnienia także innych postanowień umowy, w tym dotyczących ograniczenia swobody banku w określaniu kursów waluty obcej, do której kredyt jest indeksowany albo ewentualnych „bezpieczników” chroniących konsumenta przed nadmiernym wzrostem kursu waluty obcej, np. przez określone z góry limity ograniczające ten wzrost czy gwarancję bezkosztowego przewalutowania kredytu, czy ryzyko walutowe jest wystarczająco równoważone wysokością oprocentowania), czy bez klauzul abuzywnych umowa może nadal obowiązywać, czy upadek umowy naraża konsumenta na szczególnie niekorzystne konsekwencje lub czy konsument chce być chroniony przed tymi konsekwencjami. To, że okoliczności tego rodzaju mogą być powtarzalne między różnymi stronami wiąże się z masowością i powtarzalnością schematu zawierania umów kredytu

indeksowanego do waluty obcej (w tym wykorzystywaniem wzorców umów), a nie z zanegowaniem znaczenia indywidualnych okoliczności.

Podobnie należy ocenić kwestię wykładni art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 385¹ k.c. § 2 i z art. 3 k.c. oraz z art. 6 ust. 1 i 7 ust. 1 Dyrektywy 93/13, gdyż nie powinno budzić wątpliwości, że czym innym jest obowiązek uwzględniania stanu prawnego obowiązującego w chwili zamknięcia rozprawy, a czym innym stosowanie obowiązujących wówczas norm (w tym art. 358 § 2 k.c.), do zdarzeń prawnych (w tym umów) powstałych zanim te normy weszły w życie (jest to kwestia stosowania tzw. prawa międzyczasowego).

Poważnego charakteru nie ma też zagadnienie dotyczące znaczenia art. 24 ust. 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o Narodowym Banku Polskim (w dacie zawarcia umowy tekst jedn. Dz. U. z 2005 r., Nr 1, poz. 2), gdyż jest jasne, że nie jest to przepis dyspozytywny, który ma kształtować treść stosunku umowy kredytu, a w szczególności determinować kształt mechanizmu waloryzacyjnego w zakresie kursu walutowego miarodajnego dla przeliczeń, co dopiero pozwalałoby odwołać się do domniemania, że ów kształt był wynikiem należytego wyważenia ogółu praw i obowiązków stron przez ustawodawcę i wyłączałoby kontrolę abuzywności zgodnie z art. 1 ust. 2 dyrektywy 93/13 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22, niepubl.; por. też motyw 13 dyrektywy 93/13 oraz wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 21 marca 2013 r., w sprawie C-92/11, RWE Vertrieb AG przeciwko Verbraucherzentrale Nordrhein-Westfalen e.V., pkt 26 i n.).

Pozostałe zagadnienia i wątpliwości zostały już wystarczająco wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego uwzględniającym judykaturę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zdecydowanie dominuje stanowisko, że sformułowanie żądania jako zmierzającego do ustalenia (stwierdzenia) nieważności lub nieistnienia czynności prawnej (umowy) stanowi często stosowany, ale niezbyt precyzyjny skrót myślowy, utożsamiający zdarzenie prawne mające być źródłem stosunku prawnego z tym stosunkiem; żądanie takie należy kwalifikować w drodze jego wykładni jako zmierzające do ustalenia nieistnienia stosunku prawnego, który

miałby wynikać z tej czynności prawnej, a okoliczności, które są powoływane jako motywacja dla twierdzenia o nieważności lub nieistnieniu czynności prawnej (umowy) - jako jego podstawę faktyczną (por. np. uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2010 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021, nr 2, poz. 11 oraz wyroki Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15, niepubl., z 17 lutego 2016 r., III CSK 148/15, niepubl., z 10 maja 2021 r., I CSKP 64/21, OSNC 2022, nr 3, poz. 28 oraz z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl.).

Nie budzi też już obecnie wątpliwości, że dopuszczalne jest wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu, nawet jeżeli stronie przysługuje roszczenie o zwrot świadczeń spełnionych na podstawie tej umowy (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl. i z dnia 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl.; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 77, gdzie wskazano, że art. 7 ust. 1 dyrektywy 93/13 w związku z zasadą skuteczności stoi on na przeszkodzie przepisom krajowym, zgodnie z ich wykładnią dokonaną w orzecznictwie, które w celu uwzględnienia wytoczonego przez konsumenta powództwa zmierzającego do stwierdzenia bezskuteczności nieuczciwego warunku w umowie zawartej z przedsiębiorcą wymagają dowodu na istnienie interesu prawnego, w sytuacji gdy uznaje się, że taki interes nie istnieje, jeżeli konsumentowi przysługuje powództwo o zwrot nienależnego świadczenia, lub gdy może on powołać się na tę bezskuteczność w ramach obrony przed powództwem wzajemnym w przedmiocie wyegzekwowania wykonania zobowiązania wytoczonym przeciwko niemu przez tego przedsiębiorcę na podstawie tego warunku.).

Wyjaśniono też już, jakie przesłanki muszą być spełnione, aby uznać, że przez zmianę umowy (zawarcie aneksu) doszło do uchylenia konsekwencji abuzywności zastrzeżonych w niej klauzul. W szczególności, że może to nastąpić tylko wówczas, gdy konsument zrezygnował z wyciągania konsekwencji z tej abuzywności i swobodnie, co zakłada, iż wiedział on o niedozwolonym charakterze klauzul i związanych z tym konsekwencjach (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22 i z dnia 25 października 2023 r., II CSKP

810/23 i tam przywoływane orzecznictwo). Wyjaśniono również, że samo zapewnienie konsumentowi-kredytobiorcy możliwości spłaty rat kredytu w walucie obcej (walucie indeksacji) nie uchyla abuzywności postanowienia dotyczącego spłaty rat kredytu w walucie krajowej, w wysokości zależnej od kursu waluty obcej określanego swobodnie przez bank (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 810/23 i wyrok Trybunału Sprawiedliwości z dnia 21 września 2023 r., C-139/22, mBank (Polski rejestr klauzul niedozwolonych), pkt 52-57, gdzie wskazano m.in., że włączenie do umowy zawartej z konsumentem dwóch alternatywnych warunków dotyczących wykonania tego samego obowiązku ciążącego na konsumentach, z których jeden jest nieuczciwy, a drugi zgodny z prawem, pozwala danemu przedsiębiorcy na spekulowanie, że poprzez brak informacji, nieuwagę lub niezrozumienie konsument wykona dane zobowiązanie zgodnie z warunkiem, który powoduje znaczącą nierównowagę praw i obowiązków stron ze szkodą dla konsumenta).

Również wątpliwości dotyczące oceny tzw. klauzul spreadu (czy określają główne świadczenia stron, czy mogą być zastąpione innymi unormowaniami, w tym wynikającym z art. 358 § 2 k.c. albo z art. 24 ust. 3 ustawy o NBP, czy przyjęcie, że ich abuzywność powoduje upadek umowy, jest nieproporcjonalne) nie uwzględniają wystarczająco dotychczasowego orzecznictwa Sądu Najwyższego, biorącego pod uwagę judykaturę Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, w którym wyjaśniono już, że zamieszczone w umowie kredytu waloryzowanego kursem waluty obcej klauzule ryzyka walutowego (rozumianego jako ryzyko zmiany kursu waluty w trakcie obowiązywania umowy) oraz klauzule kursowe (rozumiane jako wynikające z umowy uprawnienie do ustalania kursu przeliczeniowego waluty z odwołaniem się do tabel kursowych banku) określają główne świadczenia stron w rozumieniu art. 385¹ § 1 zd. 2 k.c. (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z dnia 30 września 2020 r., I CSK 556/18, niepubl., z dnia 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, niepubl. oraz z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22 i tam przywoływane orzecznictwo krajowe i unijne; por. też wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 10 czerwca 2021 r., C-776/19-C-782/19, BNP Paribas Personal Finance, pkt 56). Nie budzi też wątpliwości, że klauzule spreadowe mogą być kontrolowane pod

kątem abuzywności, przy czym jednolicie uznaje się, iż określenie wysokości należności obciążającej konsumenta z odwołaniem do tabel kursów ustalanych jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron, w związku z czym jest niedopuszczalne (por. wyroki Sądu Najwyższego z 22 stycznia 2016 r., I CSK 1049/14 (OSNC 2016, Nr 11, poz. 134, z 1 marca 2017 r., IV CSK 285/16, niepubl., z 19 września 2018 r., I CNP 39/17, niepubl., z 24 października 2018 r., II CSK 632/17, niepubl., z 13 grudnia 2018 r., V CSK 559/17, niepubl., z 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, niepubl., z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17, OSP 2019, z. 12, poz. 115, z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18, niepubl., z 29 października 2019 r., IV CSK 309/18, niepubl., z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, Glosa 2020, nr 4, s. 67 i n., z 30 września 2020 r., I CSK 556/18, niepubl., z 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, niepubl. i z 27 maja 2022 r., II CSKP 314/22, niepubl.). Silne oparcie w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego, uwzględniającym także zasadę proporcjonalności, ma też stanowisko Sądu Apelacyjnego, że bez spornych klauzul przeliczeniowych umowa nie może nadal obowiązywać, gdyż wyeliminowanie tych klauzul prowadzi do upadku klauzuli ryzyka walutowego, charakterystycznego dla umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej i uzasadniającego powiązanie stawki oprocentowania ze stawką LIBOR, co jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze niż zamierzone przez strony, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp czy wariant umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, niepubl., z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, niepubl., z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, niepubl., z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, niepubl., z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl. i z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl.).

Sąd Najwyższy zwracał też już uwagę na ścisłe powiązanie klauzuli ryzyka walutowego i klauzuli spreadowej (czy wręcz sztuczność ich rozszczepienia) oraz wskazywał na przesłanki stwierdzenia abuzywności klauzul ryzyka walutowego

(por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 listopada 2019 r., II CSK 483/18, OSP 2021, z. 2, poz. 7, z dnia 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, OSNC-ZD 2021, z. B, poz. 20, z dnia 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22, niepubl., z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, niepubl., z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 24 czerwca 2022 r., II CSKP 10/22, niepubl., z dnia 28 października 2022 r., II CSKP 902/22 i II CSKP 910/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, niepubl., z dnia 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, niepubl., z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, niepubl., z dnia 8 marca 2023 r., II CSKP 1095/22, niepubl., z dnia 12 kwietnia 2023 r., II CSKP 1531/22, niepubl., z dnia 18 kwietnia 2023 r., II CSKP 1511/22, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniano też wielokrotnie - zgodnie z wiążącymi wskazówkami wynikającymi z judykatury Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej - jakie przesłanki muszą być spełnione, aby niedozwolone postanowienie umowne odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej (w umowie kredytu indeksowanego czy denominowanego) mogło zostać zastąpione innym sposobem określenia kursu waluty obcej. W szczególności w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21 (OSNC 2021, Nr 9, poz. 56) wskazano, że zastąpienie takie wchodzi w rachubę tylko wtedy, gdy po wyłączeniu klauzuli abuzywnej umowa nie może obowiązywać, a całkowity upadek umowy naraża konsumenta na „szczególnie niekorzystne konsekwencje”, w świetle okoliczności istniejących lub możliwych do przewidzenia w czasie sporu (por. też wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 3 października 2019 r., C-260/18, Kamil Dziubak, pkt 51, z dnia 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, D.B.P., pkt 67, z dnia 27 kwietnia 2023 r., C-705/21, AxFin Hungary, pkt 41 oraz z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 87), z uwzględnieniem rzeczywistych i bieżących interesów konsumenta i z zastrzeżeniem, że „do celów tej oceny decydująca jest wola wyrażona przez konsumenta w tym względzie” (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, D.B.P., pkt 78 w związku z pkt 74-75 i z dnia 16 marca 2023 r., C-6/22, M.B., U.B., M.B. przeciwko X S.A. (M.B. i in.), pkt 43 i teza, oraz z dnia 12 października 2023 r., C-645/22,

Luminor Bank, pkt 29, 38, 40-41). *In casu* zaś Sąd Apelacyjny zwrócił uwagę, że powodowie konsekwentnie domagali się ustalenia nieważności spornej umowy kredytowej, podnosząc przy tym, że zdają sobie sprawę, będąc reprezentowanymi przez fachowego pełnomocnika procesowego, ze skutków stwierdzenia nieważności tej umowy (por. s. 23 uzasadnienia zaskarżonego wyroku), co oznacza, iż nie była spełniona jedna z koniecznych przesłanek ewentualnego zastąpienia niedozwolonych postanowień innym unormowaniem. Sąd Najwyższy wypowiadał się już również co do niedopuszczalności zastąpienia niedozwolonych postanowień kursowych przez sięgnięcie do art. 69 ust. 3 Prawa bankowego, wykładni oświadczeń woli (art. 65 k.c.) albo art. 358 § 2 k.c. (por. w szczególności wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 maja 2022 r., II CSKP 395/22, niepubl., z dnia 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z dnia 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22 i z dnia 27 kwietnia 2023 r., II CSKP 1027/22, niepubl. oraz tam przywoływane orzecznictwo). Wskazywał także wielokrotnie, że ocena abuzywności klauzuli powinna być dokonywana w świetle okoliczności z chwili zawarcia umowy, w związku z czym sposób wykorzystywania jej w praktyce przez bank jest w zasadzie obojętny (por. w szczególności uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2 oraz wyroki Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2019 r., II CSK 19/18, z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, niepubl. i z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22). W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17 Sąd Najwyższy wyjaśnił przy tym, że stanowisku temu nie sprzeciwia się powszechnie akceptowany pogląd, iż jednym ze źródeł informacji o rzeczywistej woli stron i sposobie rozumienia przez nie postanowień umowy (art. 65 k.c.) mogą być także zachowania stron podjęte po zawarciu umowy, zwłaszcza sposób jej wykonywania, gdyż są to tylko dowody pośrednie, które mają służyć ustaleniu sposobu rozumienia umowy przez strony w chwili jej zawarcia, a więc przy wyjaśnianiu wątpliwości interpretacyjnych dotyczących treści umowy (art. 65 k.c.). Wskazał też, że nawiązywanie do zgodnego zamiaru stron w odniesieniu do postanowienia jednostronnie narzuconego konsumentowi w ogóle nie wchodzi w rachubę. Ponadto ustalenie znaczenia klauzuli jest w zasadzie etapem wcześniejszym niż kontrola jej

abuzyjności, ustalając zaś - na potrzeby kontroli abuzyjności - treść (znaczenie) jednostronnie narzuconej i niejednoznacznej klauzuli, a zwłaszcza klauzuli modyfikacyjnej, nie można przypisać decydującego znaczenia następczemu względem zawarcia umowy, respektującemu interesy konsumenta sposobowi korzystania z tej klauzuli przez przedsiębiorcę. Sprzeciwia się bowiem temu wymaganie transparentności, jak również reguła *in dubio contra proferentem*.

Sąd Najwyższy, nawiązując do orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, rozstrzygał już również – także w kontekście postulatu ograniczenia zakresu abuzyjności tzw. klauzul spreadowych - co do dopuszczalności oceny abuzyjności fragmentów postanowień (postanowień rozumianych jako jednostki redakcyjne), wskazując, że przepisy dyrektywy 93/13 stoją na przeszkodzie temu, żeby uznany za nieuczciwy warunek został częściowo utrzymany w mocy przez usunięcie elementów przesądzających o jego nieuczciwym charakterze, w przypadku gdyby to usunięcie sprowadzało się do mającej wpływ na istotę tych warunków zmiany ich treści i że jedynie wtedy, gdyby nieuczciwy element warunku stanowił zobowiązanie umowne odrębne od pozostałych postanowień, które mogłoby być przedmiotem zindywidualizowanego badania jego nieuczciwego charakteru, sąd krajowy mógłby go usunąć (por. wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 29 kwietnia 2021 r., C-19/20, Bank BPH, pkt 70-71, z dnia 8 września 2022 r., C-80/21, C-81/21 i C-82/21, D.B.P., pkt 63-64 i teza oraz z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 89-90; por. też wyroki Sądu Najwyższego z dnia 8 marca 2023 r., II CSKP 617/22, niepubl., z dnia 25 października 2023 r., II CKSP 810/23, niepubl. oraz z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1460/22 i II CSKP 1753/22, niepubl.); reguła ta została odniesiona również do różnych postanowień tego samego warunku (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 23 listopada 2023 r., C-321/22, Provident Polska, pkt 91-93, 96).

Wymaganiom z art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. nie czynią również zadość sformułowane przez pozwanego zagadnienie i wątpliwości prawne dotyczące regulacji art. 321 k.p.c. i art. 193 § 2 k.p.c.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że zaniechanie doręczenia pisma obejmującego rozszerzenie powództwa zgodnie z art. 131 § 1 k.p.c. jest uchybieniem procesowym, którego konsekwencje nie lokują się w płaszczyźnie związania sądu żądaniem i ewentualnego naruszenia tej zasady. Rozszerzenie czy też modyfikacja pozwu, zakomunikowana Sądowi, choć w formie sprzecznej z ustawą, nie determinuje zakresu kompetencji i powinności sądu w świetle art. 321 § 1 k.p.c. Nie wpływa zatem na granice przedmiotu procesu, może natomiast pociągać za sobą inne skutki procesowe, w tym zwłaszcza uniemożliwiać lub utrudniać podjęcie obrony przez pozwanego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 22 lutego 2019 r., IV CSK 121/18, OSNC-ZD 2020, nr 2, poz. 30; wyrok Sądu Najwyższego z 15 lutego 2018 r., IV CSK 713/16, OSNC 2019, nr 5, poz. 58).

W okolicznościach przedmiotowej sprawy powodowie już w pozwie domagali się uznania za bezskuteczne oznaczonych klauzul umownych, a konstrukcja tego żądania w punkcie 1 petitum pozwu, obok tytułu pozwu i jego uzasadnienia, wprawdzie nieprecyzyjnie, ale wskazywała, że powodowie domagają się również ustalenia przez sąd nieważności oznaczonej umowy, które to roszczenie wiązali m.in. z koniecznością usunięcia z umowy abuzywnych postanowień umownych i jego skutków dla możliwości dalszego utrzymania tej umowy, a ponadto zgłaszali wyraźnie także żądania na wypadek „unieważnienia Umowy i Aneksu oraz wystąpienia roszczeń pozwanego-banku o zasądzenie od powodów wynagrodzenia dla pozwanego-banku (...)”, zaś jednoznaczne i nie mogące budzić jakichkolwiek wątpliwości wyjaśnienie, że żądanie pozwu obejmuje także żądanie unieważnienia umowy zostało zawarte zarówno w złożonym skutecznie w Sądzie, choć niodoręczonym pozwanemu, piśmie z 8 grudnia 2020 r. oraz w złożonej na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego odpowiedzi powodów na zażalenie pozwanego na postanowienie z 1 grudnia 2020 r., doręczonej przez pełnomocnika powodów pełnomocnikowi strony pozwanej w trybie art. 132 § 1 k.p.c. Pełnomocnik skarżący już w odpowiedzi na pozew zarzucił bezzasadność podniesionego w pozwie zarzutu nieważności umowy, z którego - jak wskazał - strona powodowa wyprowadza w pozwie roszczenie o zapłatę oraz roszczenie o ustalenie nieważności umowy, a ponadto zarzucił, że „niedopuszczalne jest żądanie przez Powoda unieważnienia umowy oraz zwrócenia mu środków uiszczonych na rzecz

Banku tytułem spłaty długu”. Uczestniczył również w rozprawach, które odbyły się przed Sądem pierwszej instancji 30 marca 2021 r. oraz 17 czerwca 2021 r., podczas których strona powodowa wyjaśniała i precyzowała żądania i ich charakter, jako żądań głównych i ewentualnych. Na rozprawie 30 marca 2021 r. pełnomocnik oświadczył, że popiera żądanie jak w piśmie z 8 grudnia 2020 r. i uzasadnienie jak w pozwie, natomiast na rozprawie 17 czerwca 2021 r. oświadczył, które z żądań wskazanych w powyższym piśmie jest żądaniem głównym, a które ewentualnym. Oświadczył mianowicie, że roszczeniem głównym jest roszczenie wskazane jako ewentualne, czyli o unieważnienie umowy, zaś roszczeniem ewentualnym roszczenie pierwsze, wskazane w piśmie z 8 grudnia 2020 r. Ustna modyfikacja żądania dokonana przez Sądem pierwszej instancji dotyczyła zatem wskazania, które z żądań zakomunikowanych uprzednio sądowi skutecznie w piśmie procesowym jest żądaniem głównym i ewentualnym.

Zdaniem skarżącego konieczne jest wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy „czy a jeśli tak, to jaki skutek wywołuje dokonanie rozszerzenia (modyfikacji) powództwa - wbrew brzmieniu przepisu art. 193 § 2¹ k.p.c. - tj. w formie ustnego oświadczenia dokonanego przez pełnomocnika na rozprawie”, a z tym zagadnieniem ściśle związane jest zagadnienie, czy orzeczenie przez Sąd w oparciu o powództwo rozszerzonym w formie ustnej skutkuje naruszeniem zakazu z art. 321 § 1 k.p.c.

Naruszenie przepisu art. 321 k.p.c. nie zostało objęte podstawami kasacyjnymi, którymi objęto jedynie naruszenie art. 193 § 2¹ i 3 k.p.c. Naruszenia żadnego z tych przepisów skarżący nie objął natomiast zakresem zaskarżenia apelacją wydanego w sprawie wyroku Sądu pierwszej instancji. Zgodnie zaś z uchwałą składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., zasadą prawną, III CZP 49/07 (OSNC 2008, nr 5, poz. 55), sąd drugiej instancji rozpoznający sprawę na skutek apelacji nie jest związany przedstawionymi w niej zarzutami dotyczącymi naruszenia prawa materialnego, wiążą go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod uwagę nieważność postępowania. Skonstruowane na kanwie powyższych przepisów wątpliwości i zagadnienie prawne nie może zatem stanowić w niniejszej sprawie oparcia dla skutecznego wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej na podstawie art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.

Naruszenie wskazanych przepisów proceduralnych mogło natomiast powodować nieważność postępowania, jednak tylko wówczas, gdy zaistniała również jedna z przesłanek określonych w art. 379 k.p.c. Naruszenie przez sąd zakazu orzekania ponad żądanie (obraza art. 321 § 1 k.p.c.) samodzielnie nie może być bowiem kwalifikowane jako nieważność postępowania, skoro ten przypadek nie jest ujęty w katalogu okoliczności wymienionych w art. 379 k.p.c.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania pozwany powołał się na przyczynę z art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. w postaci nieważności postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. Wskazana we wniosku przyczyna dotyczy jednak wyłącznie postępowania przed sądem drugiej instancji, jak tymczasem wynika z wniosku i jego uzasadnienia skarżący upatruje nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji. Nieuwzględnienie przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, w ramach wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, powinno być oparte na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. (zob. np. niepublikowane postanowienia Sądu Najwyższego z 20 grudnia 2023 r., I CSK 594/23; z 18 maja 2023 r., I CSK 5103/22; z 18 lutego 2016 r., V CSK 465/15), czego skarżący nie wykazywał w niniejszej sprawie.

W braku odpowiedniego wniosku skarżącego o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, popartego stosowną argumentacją nie sposób w okolicznościach sprawy wnioskować o oczywisty, w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., naruszeniu wskazanych w podstawach skargi art. 378 § 1 w zw. z art. 386 § 2 k.p.c., wskutek nieuwzględnienia przez Sąd drugiej instancji nieważności postępowania w postępowaniu pierwszoinstancyjnym wynikającej z pozbawienia pozwanego możliwości obrony. Uwzględniając przytoczone wyżej okoliczności obejmujące treść zgłoszonego w pozwie żądania, doręczenie pozwanemu odpowiedzi powodów na zażalenie pozwanego na postanowienie z 1 grudnia 2020 r., w trybie art. 132 § 1 k.p.c. oraz uczestnictwo pełnomocnika pozwanego w rozprawach 30 marca 2021 r. oraz 17 czerwca 2021 r. nieuprawniony jest bowiem wniosek, że pozwany został pozbawiony możliwości obrony przed powództwem w kształcie w jakim stało się ono przedmiotem orzekania przez sąd pierwszej instancji, nie miał możliwości zajęcia stanowiska w jego przedmiocie, został

pozbawiony prawa do wysłuchania lub zgłoszenia odpowiednich wniosków dowodowych. Zarzucane przez skarżącego uchybienia proceduralne nie skutkowały również nieważnością postępowania apelacyjnego, którą Sąd Najwyższy zobligowany byłby uwzględnić z urzędu. Pozwany wywiódł apelację od wydanego w sprawie wyroku pierwszoinstancyjnego, w której nie zarzucał naruszenia art. 193 § 2¹ i 3 k.p.c. ani art. 321 § 1 k.p.c., nie powoływał się również w toku postępowania apelacyjnego na żadne okoliczności, które uniemożliwiały lub choćby utrudniały mu obronę tak w postępowaniu pierwszoinstancyjnym, jak i apelacyjnym, zaś analiza przebiegu postępowania przez Sąd Najwyższy nie pozwoliła na stwierdzenie wystąpienia w sprawie tego rodzaju okoliczności.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

[SOP]

(r.g.)